ולא מצאתי לי חבר. היינו דוקא בתלמידיו דתניא בכל שעה (פסחים דף נט.) עד שנאתי אצל ר"מ בן יעקב והודה לדברי אי נמי לא מצא חבר שמעם מר"מ קאמר:

אצוותא חרוזייתא. פירש בקונטרס סיב עבה הגדל סביב הדקל ונכרך ועולה כלולני גפנים ואין נראה לר"י דבפ' כל שעה (פסחים דף נט.) אמרי' מה מצה מין זרעים אף מרור מין זרעים והתם אמרינן דחרחינא אצוותא דדיקלא ואפסר דהן כ' מינין ושייהן נכרכין סביב הדקל[מ]:

הדרן עלך עושין פסין

בכל מערבין. פי' בקונט' עירובי חצירות ותחומין ואין נראה דבעירובי חצירות בעינן פת לכולי עלמא בפרק הדר (לקמן דף עח.) וכל האי פירקא מוכח דאיירי בתחומין: **ולכהן בבית הפרס.** וא"ת בפסחים (דף נב.) אמר אונן ומצורע ובית הפרס בעובי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת פירוש לא העמידו דבריהם לטמאותו משום דאיכא כרת אם לא יעשה פסח והכא משמע דאפי' בשביל עירוב לא העמידו דבריהם והתם נמי ע"י בדיקה דרב יהודה איירי דקאמר אינית הפרס כדתנן ושוין כ"ש וכ"ה שבודקין לאוכלי פסחים ואין בודקין לאוכלי תרומה וקאמר מאי בודקין ת"ר יהודה אמר שמואל מנפח אדם בנית הפרס והולך לו ואף ע"ג דמפרש התם בפרק בתרא דאהלות (משנה ד) אהן משנה כיצד הוא בודק מניח עפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקין וממחה אם יש עצם כשעורה טמא ההיא בדיקה איירי אם כבר עבר ובדיקת דרב יהודה איירי אם רוצה לעבור וב"פ מאי בודקין אם רוצה לעבור וי"ל דהא דקאמרינן התם דלא העמידו דבריהם במקום כרת היינו משום דאיכא נמי כרת לעושי פסח בטומאה ולכך דוקא לעושי פסח לא העמידו דבריהם אע"ג דאיכא כרת כיון דאי לא עביד (ד) נמי פסח איכא כרת אבל אין בודקין לאוכלי תרומה אף על גב דליכא כרת לאוכלי תרומה בטומאה כיון דאיכא מיתה העמידו דבריהם והכי אמרינן בחומר בקדש (חגיגה דף כה:) לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת פי' אפי' במקום כרת לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה פי' אף על גב דליכא כרת אלא מיתה כדפרישית אבל הכא דטומאת כהן ליכא כרת אלא לאו לא העמידו דבריהם במקום מצוה דאפי' אם מערבין לדבר מצוה לערב לדבר משתתפין (לקמן דף פב.) ובמצוה רבה אפי' בלא ניפוח התירו כגון ללמוד תורה ולישא אשה ולדון ולערער עמהם כדי להציל מידם כדאמר במס' ע"ז (דף יג.) ובפרק מי שהוציאוהו (לקמן דף מז.) דמדלא מייתי התם הא דרב יהודה משמע דבלא ניפוח אייתי ולכך נקט נמי הנך מצות ולא נקט אחריני וכן מצינו דמשום כבוד הבריות לטמא בטומאה דרבנן נמי שמתו (ברכות דף יט:) גבי מדלגין היינו ע"ג תרומות:

מפני הוא גבי אחריני שרו ליה רבנן: **ולישראל בתרומה.** דהא חזיא לכהן: **סומכוס אומר בחולין.** אבל לא בתרומה דמידי דחזי ליה בעינן. וכגמרא [ג:] מפרש מאי טעמא לא פליג סומכוס אין לגזיר: **ולכהן בבית הפרס.** פתמא היא ולאו סומכוס קאמר לה. מגיתין עירוב לכהן בבית הפרס אע"ג דבעינן דמצי למיזל ולמישקליה ומיכליה התם דאי לא מצי אזיל התם היכי קני שביתה בההוא דוכתא למהוי כאילו שבת שם שם (ה) בבית הפרס שפיר דמי דספיקא דרבנן הוא ומותר ליכנס ע"י נפות: לאוכן

מפני' ר"ת. כדאמר רבי אלעזר שמעתי מר"מ: **רשות כיסו כיסו.** ואע"ג דלא פרים בהדיא רשות ביתו דהא ודאי מתני' בדלא פירש דאי פירש לא מצי למימר ר' אלעזר בקשתי לי חבר ולא מצאתי דהא כ"ע מודו דשרי: **פשיטא.** דבהכי פליגי ונמה ליה לרב ששת לומר כשתימצי לומר: **אמר רחבה אנא ורב הונא בר חיננא תרגימנא.** להאי כשתימצי לומר דרב ששת למאי איצטריך: ה"ג **לא נצרכה אלא לחמשה ששרוין בחצר כו'.** דאשמעינן רב ששת לשום לג להבין טעם מתלוקתן ונלמוד הימנו דבר אחר דלר' אליעזר מבטל בעין יפה מבטל ולא אמרינן אחר דגלי גלי בית דלא גלי לא גלי וילף מינה דהיכא דבטיל לחד מיניהו בטיל לכולהו ולא אמרי' למאן דגלי גלי למאן דלא גלי לא גלי ולרבנן צריך לבטל לכל אחד ואחד כי היכי דלגבי בית כבית הכא נמי למאן דלא פרים לא בטיל וכולן אסורין דאע"ג דהאי דבטיל ליה עירב עם חבירו כי עירב מאתמול אדעתא דההיא חולקא לא עירב דההיא שעתא לאו דידיה הוא ולכוותיה תניא בהדר (לקמן דף ע:) אחד מן השוק שמת והיה לו בית בחצר והניח רשותו לאחד מבני החצר מבעוד יום דהיינו קודם שעירבו דכי עירב אדעתא דההיא חולקא נמי עירב אינו אוסר משחשיכה הרי זה אוסר: **רב כהנא מתני הכי.** להאי כשתימצי לומר דרב ששת אמתניתין ורחבה ורב הונא הוא דתרגמוה לאמגומיין מינה אחמשה שעירבו בחצר כו' הוא דאמרי **ורב עכיומי מתני.** דרב ששת בהדיא אמרה עלה: **כר' אליעזר.** דאמר מבטל בעין יפה מבטל: **לרבי אליעזר.** דאמר מתמתא ביטל רשות ביתו: **אם אמר.** בהדיא לא בטלנא רשות ביתי מי הוי ביתו מותר להן או לא: **ולרבנן.** דאמרי מתמתא לא ביטל רשות ביתו אמר בהדיא מבטלנא לכו אף רשות ביתי מבטל אי לא: **כיפא בלא חצר.** כיון דאסר עצמו בחצרו שביטל להם: **לאו כל כמיניה.** דכיון דלית ליה חצר דירת בית לא כלום היא לדידיה: **והאי כי אמר מבטילנא.** בעלה דעתו אצל כל אדם ולא ביטל אלא חצר: **אצוותא חרוזייתא.** סיב עבה הגדל סביב הדקל ונכרך ועולה בו כלולני גפנים. חרזייתא תכופות הרבה יחד כמחרוזות וטעם מרוח בו:

הדרן עלך עושין פסין

בכל מערבין. עירובי חצירות (ו) ותחומין: **ומשתתפין.** במבוי: **חוץ מן המים ומן המלח.** דלאו מידי דמזון הן וטעמא דעירוב משום דדעתו ודירתו במקום מזונותיו הוא וכיון שנתנו כל בני החצר כדי מזונן בבית אחד נעשה כאילו כולן דרים בתוכו ונמצאו כולן רשות אחת וכו' וכן בעירובי תחומין נעשה כמי (ז) שבכר שם ומשם יש לו אלפים אמה לכל רוח הלכך דבר מזון בעינן: **בכסף מעשר.** בתוך ירושלים כשהוא מוציאו [לצורך מאכלו] דכתיב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך: **חוץ מן המים ומלח.** בגמרא [מ:] מפרש טעמא דלאו פרי מפרי הוא: **מערבין לגויר.** עירובי תחומין: **בין.** ואף על גב דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא דחזי ליה בעינן. וכגמרא [ג:] מפרש מאי טעמא לא פליג סומכוס אין לגזיר: **ולכהן בבית הפרס.** פתמא היא ולאו סומכוס קאמר לה. מגיתין עירוב לכהן בבית הפרס אע"ג דבעינן דמצי למיזל ולמישקליה ומיכליה התם דאי לא מצי אזיל התם היכי קני שביתה בההוא דוכתא למהוי כאילו שבת שם שם (ה) בבית הפרס שפיר דמי דספיקא דרבנן הוא ומותר ליכנס ע"י נפות: ובה (פסחים כב.).

עין משפט נר מצוה

נא א ב מיי' פ"ב מהל' עירובין הלכה ג (ב) סמג עשין דרבנן ג טוש"ע א"ח סי' שפ סעיף ג:

נב ג מיי' שם הל' (ח) כ טוש"ע שם ס"ב:

א ד מיי' פ"ח מהלכות שבת הל' מ סמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ה:

ה (עוש"ע י"ד סי רז סעיף יט):

ו (מיי' שם הל' יד טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ח):

רבינו חננאל

ופרקינן מתני' ר' אליעזר אידך רבנן. ואסיקנא בחמשה השורין בחצר אחת ושכח אחד ולא עירב לדברי ר' אליעזר אין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד. לדברי חכמים צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד. א"ל רב פפא לאביי לר' אליעזר אי פריש ואמר רשות חצרי בטלתי רשות ביתי לא בטלתי. ולרבנן אי פריש ואמר רשות חצרי ורשות ב"ד מאי. ופשטנא כין לרבנן ובין לר' אליעזר כיון דגלי גלי. ערקבלין. פי' ירקות שמם אצוותא חרוזיתא, ירקות שיונאין בהן בפסח:

הדרן עלך עושין פסין בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח.

מסורת הש"ס

(א) נקמן פט:. ב) פ"א רפ". ג) נקמן ע:. ד) כל זה עד כמאן כר"מ בפ"א מיט. רש"ל. ה) [נקמן פח:]. ו) [פסחים נט. ע"ס]. ז) נקמן פח. קידושין לד. ח) [ברכות לה:]. ט) [ר"ל כמים ומלח וכ"מ בברכות לה:]. י) פסחים סב. [נקמן כח.]. כ) פ"א בבית [ובעי"ז בפיס' לקמן נ:]. ל) [שייך לעיל במשנה]. מ) עיין תוס' סוכה לו: ד"ה בשיר.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בכל מערבין עירובי מצרות. נ"ב כן מוכיח לה בדף פ"א ע"ב: (ב) ד"ה מין וכו' רשות אחת וכן בעירובי תחומין נעשה כמי ששבת שם ומשם: (ג) ד"ה ולכהן וכו' כלומר שבת שם דהא לאו ביתו הוא ולא מצי למידר שם בבית הפרס שפיר דמי: (ד) תוס' ד"ה ולכהן וכו' ואע"ג דאיכא בית מין בלי לא עביד פסח נמי איכא כרת:

גליון הש"ם

גמ' בשהוא מבטל רשות צריך לבטל לכל אחד ואחד. עיין לקמן דף סג ע"ב תוס' ד"ה בטילי רשותייכו:

מוסף רש"י

אצוותא חרוזיאתא. הוא סיב גדול ועב ומין לעצמו הוא (פסחים לח:).

הדרן עלך עושין פסין בכל מערבין. דרך בתיסס להיות פתוחין לחצר, והרבה בתים פתוחים לחצר אחת, והן יוצאין דרך חצר לרשות הרבים, נמצא החצר רשות לכולן והכתים כל אחד מיוחד לבעליו, ואמרו חכמים אין מוציאין מרשות לרשות בלא עירוב שיערב כל הרשויות לריחם רשות אחת, ויתיקנו ליתן כל בית ובית שבחצר פת וסולן בכלי אחד ומניחין אותו בחצר מן הבתים, ונעשים כולם כאילו דרין באותו בית וכל הבתים דירה אחת (סוכה ג.). ומשתתפין. שתיקנו חכמים על כל חצר הפתוחה לחבירו, כדרך שתיקנו עירוב לבתי המלך, שיהו נותנין בשותף (שם) מבי שהוא פתוח משלש לדדין וראשו פתוח לרשות הרבים וחלילות פתוחות לו ויוצאות ובאות לרשות הרבים, הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות, ואמרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב, שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והחצר רשות לכולן והצריכו בו שיתוף להשתתף כל החצירות בפת או בין ולהניח השיתוף באחת מן החצירות (שם ב.). מערבין לגויר בין. אע"ג דבעובדה שאינה לוייה לו הוא, הואיל ואי מתשיל אצירותיה שריא ליה, מערבין, וכן לישראל בתרומה. אף כשי מיתשל עליה, דתרומת טעות אינה תרומה והדרא לטיבלה והדר מפרש עלה מיהו ובה (פסחים כב.).